

บทนำ

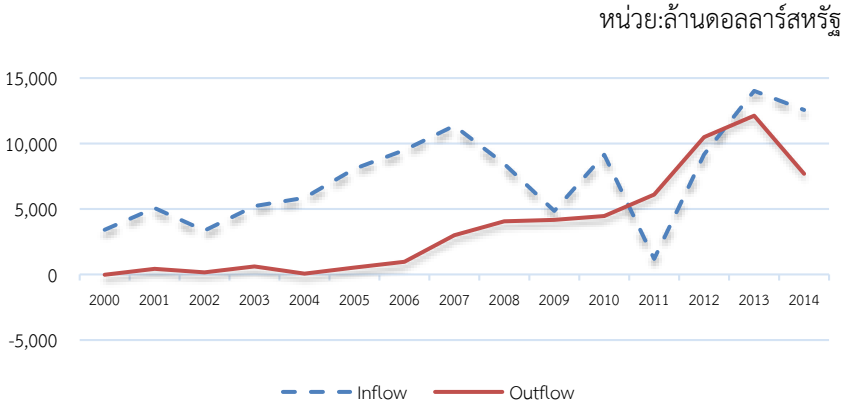
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรกรณ์ ชีวะตระกูลพงษ์

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กระแสการออกไปลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชนไทยได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก จากแรงผลักดันทั้งภายใน เช่น การขาดแรงงานในระดับปฏิบัติการ นโยบายการปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ การเข้าสู่สังคมสูงวัย และการอึดตัวของตลาดภายในประเทศ และภายนอกประเทศ เช่น การเปิดเสรีการค้าและการลงทุนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ข้อตกลงการค้าและการลงทุนในระดับภูมิภาคที่อำนวยความสะดวกในการออกไปลงทุนในต่างประเทศ และความต้องการใช้ประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ทางภาษีในต่างประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างจากผู้รับทุนรายสำคัญของภูมิภาคอาเซียนกลายเป็นผู้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ ดังแสดงให้เห็นในรูปที่ 1.1

หากพิจารณาถึงทฤษฎีการลงทุนระหว่างประเทศที่ใช้อธิบายปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนในต่างประเทศของบริษัทในประเทศแล้ว ทฤษฎีที่นิยมใช้ในการอธิบายปัจจัยดังกล่าวคือ OLI (Ownership, Location and Internalization) framework หรือที่เรียกว่า “eclectic paradigm” จากงานของ Dunning (1981) ซึ่งได้อธิบายสาเหตุการออกไปลงทุนในต่างประเทศจากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น โดยบริษัทที่ออกไปลงทุนจะใช้ข้อได้เปรียบของตน (ownership advantage) เช่น ลิขสิทธิ์ ความรู้ด้านการผลิต ความสามารถในการตลาดหรือการจัดการอื่นๆ รวมไปถึงการพิจารณาข้อ

ได้เปรียบของประเทศผู้รับทุน (location advantage) เช่น ทรัพยากร ธรรมชาติ ค่าจ้างแรงงานต่ำ สิทธิประโยชน์ทางภาษี และตลาดขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการเลือกลักษณะและสถานที่ในการลงทุน และท้ายสุดบริษัทจะต้องมีแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อสร้างเครือข่ายข้ามประเทศ (internalization advantage) เช่น การลดค่าใช้จ่ายทางการค้าระหว่างกัน ความสามารถในการควบคุมการผลิตและการจัดการ รวมทั้งป้องกันการลอกเลียนแบบ เป็นต้น ซึ่งในที่สุดข้อได้เปรียบต่างๆ ดังกล่าว จะช่วยทำให้การลงทุนทางตรงเพิ่มกำไรให้กับบริษัทได้มากกว่าการค้าขายระหว่างประเทศ

รูปที่ 1. 1: สถิติเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของประเทศไทย

ที่มา: UNCTAD, FDI/TNC database (www.unctad.org/fdistatistics).

นอกจากนี้ Dunning (1993) ยังได้แบ่งสาเหตุของการออกไปลงทุนในต่างประเทศไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย การเสาะหาทรัพยากร (resource seeking) การเสาะหาตลาด (market seeing) การเสาะหาประสิทธิภาพ (efficiency seeking) และการเสาะหาสินทรัพย์เชิงยุทธศาสตร์ (strategic asset seeking) ซึ่งแรงจูงใจทั้ง 4 ประการนี้เป็นการพิจารณาคุณลักษณะของประเทศผู้รับทุนจึงเป็นปัจจัยที่เรียกกันว่า “ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors)” โดยการเสาะหาทรัพยากรและการเสาะหาตลาดเป็นปัจจัยหลักที่มีการศึกษาในงานวิจัยในฐานะตัวกำหนดการออกไปลงทุนในต่างประเทศของบริษัท ซึ่งการเสาะหาทรัพยากรถูกเปรียบเปรยกับการลงทุนระหว่างประเทศแบบ vertical ในขณะที่การเสาะหาตลาดถูกเปรียบเปรยกับการลงทุนระหว่างประเทศแบบ horizontal

ในส่วนของแรงจูงใจในการออกไปลงทุนจากประเทศผู้ลงทุน หรือที่เรียกว่า “push factors” นั้น UNCTAD (2006) ได้สรุปปัจจัยที่สำคัญจากมุมมองของประเทศผู้ลงทุน ประกอบด้วย สภาพตลาด (market conditions) สภาพการค้า (trade conditions) ค่าใช้จ่ายในการผลิต (cost of production) สภาพการทำธุรกิจในประเทศ (local business conditions) และนโยบายของรัฐ (home government policies)

ปัจจัยสภาพตลาดมักเกิดจากตลาดภายในประเทศที่มีขนาดเล็ก หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดระดับลง จึงอยู่ในสภาวะอึดอัด สำหรับสภาพการค้านั้นอาจหมายถึง ความสะดวก และค่าใช้จ่ายต่างๆ ทางการค้า ซึ่งรวมถึงการกีดกันและภาษีทางการค้า ระหว่างกัน (Andreff, 2003) ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ภาคเอกชนในประเทศออกไปลงทุนในต่างประเทศแทน

เมื่อพิจารณาปัจจัยผลักดันการลงทุนอันเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายการผลิตภายในที่สูงขึ้นนั้นจะพบว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจมาระยะหนึ่ง ทำให้ค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี “ศูนย์กลาง-ปริมณฑล” (Core-periphery) ของ Krugman และ Venables (1995) กล่าวคือ ระยะเวลาที่ต้นทุนทางการค้าสูง แต่ละประเทศจะทำการผลิตสินค้าเอง แต่เมื่อต้นทุนทางการค้าลดลงจะทำให้การผลิตย้ายมาที่ประเทศศูนย์กลางและส่งออกไปยังประเทศอื่น (ปริมณฑล) เนื่องจากผลที่เกิดจากตลาดหลัก และหากต้นทุนทางการค้ายังคงลดลงไปเรื่อยๆ จะทำให้ผลที่เกิดจากแรงหนีจากศูนย์กลางมีมากกว่าผลที่เกิดจากตลาดหลัก ซึ่งทำให้การผลิตย้ายจากประเทศศูนย์กลางไปยังประเทศปริมณฑลเพื่อให้ได้ประโยชน์จากค่าจ้างที่ถูกกว่าในประเทศศูนย์กลาง

หากพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำธุรกิจในประเทศจะพบว่า ครอบคลุมในหลายด้าน เช่น การแข่งขันจากภายนอก ดังตัวอย่างของบริษัทจีนที่ประสบการแข่งขันจากบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในจีน (UNCTAD, 2006) อีกทั้งการไปลงทุนในต่างประเทศล่วงหน้าการเปิดเสรีของประเทศตนก็เป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่ง นอกจากนี้ Andreff (2003) เห็นว่า วิกฤตในตุรกีเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้บริษัทไปลงทุนนอกประเทศ และ UNCTAD (2006) พบว่า การขาดระบบโครงสร้างพื้นฐานมีส่วนทำให้บริษัทในทวีปแอฟริกาออกไปลงทุนในต่างประเทศ

ท้ายสุดนั้น นโยบายของภาครัฐก็มีส่วนผลักดันให้บริษัทออกไปลงทุนในต่างประเทศ นโยบายการลดข้อกีดกันหรืออุปสรรคในการออกไปลงทุนในต่างประเทศ และการใช้นโยบายการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวก

ให้ภาคเอกชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหภาพยุโรป สามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศได้สำเร็จ

หากพิจารณาการออกไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทยแล้วจะพบว่าประเทศไทยเริ่มมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศหลังจากการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายเงินทุน (Bangkok International Banking Facility: BIBF) ในปี ค.ศ. 1993 แต่การออกไปลงทุนของภาคเอกชนในประเทศลดลงเป็นอย่างมากหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 ก่อนที่จะกลับมาเพิ่มขึ้นในช่วงที่ผ่านมา

งานศึกษาของ Wee (1997) ได้ชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างการออกไปลงทุนของประเทศไทยในต่างประเทศหลังจากการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 กล่าวคือกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและน้ำตาลเป็นผู้ออกไปลงทุนหลัก และมีแนวโน้มการออกไปลงทุนเพิ่มขึ้นกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 โดยในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1997 ผู้ออกไปลงทุนหลักของประเทศไทยจะอยู่ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างบริการทางการเงิน และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ แต่ธุรกิจเหล่านี้มีการออกไปลงทุนลดลงเป็นอย่างมากหลังช่วงเกิดวิกฤตในปี ค.ศ. 1997

ตารางที่ 1. 1: การลงทุนขาออกของประเทศไทยในต่างประเทศจำแนกตามอุตสาหกรรม (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

	1978-1985	1986-1996	1997-2002	2003-2005	2006-2010	2011-2014
A เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	0	29	20	12	10.4	4.29
B การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	0	19	3	19	6379.85	11285.78
C การผลิต	1	1018	396	346	2824.43	11514.25
อาทิ :						
การผลิตอาหาร	0	183	99	55	-105.6	2725.49
การผลิตเครื่องดื่ม	0	0	0	0	-38.17	1474.37
การผลิตสิ่งทอ	1	65	3	8	318.58	326.16
การผลิตเคมีภัณฑ์	0	42	107	36	690.21	1421.16
การผลิตคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์	0	0	0	0	552.71	926.54
การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า	0	353	52	39	339.63	46.83
การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	0	42	20	34	42.29	379.45
การผลิตเกี่ยวกับเหล็ก และอื่นๆ	0	215	42	19	0	0

ตารางที่ 1. 1: การลงทุนขาออกของประเทศไทยในต่างประเทศจำแนกตามอุตสาหกรรม (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) (ต่อ)

	1978-1985	1986-1996	1997-2002	2003-2005	2006-2010	2011-2014
การผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการก่อสร้าง	0	46	34	-2	0	0
การผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับปิโตรเลียม	0	5	0	7	0	0
อื่นๆ	0	67	39	150	0	0
D ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำและระบบการปรับอากาศ	0	0	0	0	603.1	62.12
F การก่อสร้าง	0	49	-23	5	162.29	178.07
G การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์	2	124	163	77	1685.54	3810.6
H การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	0	0	0	0	519.1	-19.88
I ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	0	0	0	0	-53.05	155.59
K กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	13	402	43	56	5582.76	4859.79
L กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	0	286	2	27	272.98	361.53
การลงทุน	0	392	405	147	0	0
บริการ	-1	585	64	73	0	0
อื่นๆ	3	48	52	-8	-1130.56	9366.11
รวม	18	2951	1123	753	16856.82	41578.24

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

โดยสาขาที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศในระดับที่สูงในปัจจุบันจะประกอบไปด้วย เหมืองแร่และเหมืองหิน กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ และการผลิตอาหาร

ทางสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment of Thailand: BOI) ได้กำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายในการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทยไว้ทั้งหมด 11 อุตสาหกรรมประกอบไปด้วย

- 1) ธุรกิจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เหมืองแร่ พลังงาน ปิโตรเคมี
- 2) ธุรกิจที่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น เครื่องนุ่งห่ม
- 3) ธุรกิจที่ไม่ได้รับ GSP จากประเทศที่พัฒนาแล้ว
- 4) เกษตรและเกษตรแปรรูป

- 5) ยานยนต์และชิ้นส่วน
- 6) อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
- 7) บริการ ท่องเที่ยว และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรม โรงพยาบาล
- 8) สินค้าอุปโภคบริโภค
- 9) วัสดุก่อสร้างและงานรับเหมาก่อสร้าง
- 10) ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
- 11) พลังงานทดแทน

โดยมีกลุ่มประเทศเป้าหมายหลักอันดับที่ 1 ได้แก่ อินโดนีเซีย เมียนมาร์ กัมพูชา และเวียดนาม และอันดับที่ 2 ได้แก่ จีน อินเดีย และอาเซียนอื่นๆ

ดังนั้นงานศึกษาในหนังสือเล่มนี้จะเป็นการศึกษาถึงการออกไปลงทุนในต่างประเทศของภาคธุรกิจไทยรายสาขา โดยมีมิติของการศึกษาทั้งปัจจัยที่กำหนดการออกไปลงทุนและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการออกไปลงทุน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการออกไปลงทุนในต่างประเทศในรายสาขาที่สำคัญ

หนังสือเล่มนี้จะประกอบไปด้วยงานวิจัย 4 บท ดังต่อไปนี้

- 1) แนวโน้มการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของภาคธุรกิจโรงพยาบาลไทยในประเทศกัมพูชา สปป. ลาว และเมียนมาร์
- 2) การลงทุนทางตรงไปยังอาเซียนกับศักยภาพของอุตสาหกรรมอาหารไทย
- 3) ปัจจัยกำหนดและผลกระทบของการสนับสนุนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทย
- 4) การวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ยุทธศาสตร์ของกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อรองรับความต้องการนักลงทุนขาออกของไทย

1.1 แนวโน้มการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของภาคธุรกิจโรงพยาบาลไทยในประเทศกัมพูชา สปป. ลาว และเมียนมาร์

ตลาดการบริการด้านสุขภาพของประเทศกัมพูชา สปป. ลาว และเมียนมาร์ นับเป็นตลาดที่มีศักยภาพสูง มีการแข่งขันที่ต่ำ และมีอัตราการเติบโตของอุปสงค์ที่สูง จึงมีความน่าสนใจในการเข้าไปลงทุน อย่างไรก็ตาม การออกไปลงทุนในตลาดทั้ง 3 ประเทศนั้น ยังมีอุปสรรคที่สำคัญสืบเนื่องจากกฎระเบียบและกฎหมาย คอร์ปชั่น ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และข้อจำกัดทางด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติของการลงทุน

ในธุรกิจโรงพยาบาลใน Mode 3 ที่ต้องการความแน่นอนสูง เนื่องจากต้องใช้เงินทุนสูง และใช้ระยะเวลาการคืนทุนนาน

งานวิจัยในบทนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษากลยุทธ์และวิเคราะห์ข้อจำกัดของผู้ประกอบการในภาคธุรกิจโรงพยาบาลของประเทศไทยในการลงทุนในประเทศกัมพูชา สปป. ลาว และเมียนมาร์ วิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายและมาตรการสนับสนุนการลงทุนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบจากกลยุทธ์ของผู้ประกอบการด้านสุขภาพภาคเอกชนในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศต่อการให้บริการสุขภาพของประเทศไทย และสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ผู้ประกอบการด้านสุขภาพภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับโอกาสในการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลในกลุ่มประเทศดังกล่าวแล้ว จะพบว่า แนวโน้มการออกไปลงทุนในธุรกิจโรงพยาบาลในกลุ่มประเทศดังกล่าวจะยังไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก กล่าวคือในกรณีของประเทศไทยได้มีธุรกิจโรงพยาบาลเข้าไปลงทุนและน่าจะมีการลงทุนที่ต่อเนื่อง ในขณะที่สปป. ลาวและประเทศเมียนมาร์นั้น ผู้ประกอบการมีมุมมองว่า การเข้าไปเปิดธุรกิจโรงพยาบาลในสองประเทศนี้ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ จึงอยู่ในรูปแบบของการเปิดคลินิกและศูนย์ส่งต่อ แต่ผู้ประกอบการยังมีความเห็นว่า ประเทศเมียนมาร์มีศักยภาพในการเป็นตลาดของธุรกิจโรงพยาบาลในอนาคต แต่ต้องรอให้กฎระเบียบในการลงทุนในประเทศมีความชัดเจน และการคุ้มครองนักลงทุนมีความน่าเชื่อถือก่อน

โดยบทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนการเข้าไปลงทุนในธุรกิจพยาบาลควรเป็นทั้งการลดอุปสรรคข้อกีดกัน และการส่งเสริมการลงทุนไปพร้อมๆ กัน เช่น การเจรจาให้เกิดกลไกในการคุ้มครองการลงทุนที่เป็นรูปธรรมและมีความน่าเชื่อถือ รวมถึงลดข้อกีดกันในการลงทุนบางประการ เช่น ข้อจำกัดเกี่ยวกับการว่าจ้างบุคลากรทางการแพทย์ และการส่งเสริมการออกไปลงทุนในรูปแบบของการจัดทำฐานข้อมูลที่ครอบคลุมทุกมิติในธุรกิจพยาบาลใน 3 ประเทศดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ให้คนในประเทศกัมพูชา สปป. ลาว และเมียนมาร์ทราบถึงคุณภาพการรักษายาพยาบาลของประเทศไทย

1.2 การลงทุนทางตรงไปยังอาเซียนกับศักยภาพของอุตสาหกรรมอาหารไทย

อุตสาหกรรมอาหารเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญและมีศักยภาพในการออกไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทย เนื่องจากไทยมีความพร้อมทางด้านการผลิตตลอดห่วงโซ่การผลิต ทั้งด้านความสมบูรณ์ของวัตถุดิบและการพัฒนาเทคโนโลยีทางการผลิต

ประกอบกับไทยมีประสบการณ์ในเวทีการค้าโลกมาอย่างยาวนาน มีการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้มาตลอดห่วงโซ่การผลิต ทำให้ไทยมีบทบาทสำคัญทางด้านการผลิตและการค้าในตลาดโลก และมีศักยภาพในการเป็นผู้ลงทุนในต่างประเทศได้

ในบทนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงปัจจัยกำหนดการตัดสินใจและผลกระทบของการลงทุนทางตรงไปยังต่างประเทศของไทยที่มีต่อศักยภาพอุตสาหกรรมอาหารของประเทศ นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อหาแนวข้อเสนอนโยบายเพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์จากการลงทุนทางตรงข้ามชาติมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหาร โดยจะเน้นการศึกษาถึงศักยภาพของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยในการลงทุนทางตรงไปยังกลุ่มประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม

การศึกษาพบว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการไปลงทุนทางตรงยังต่างประเทศของอุตสาหกรรมอาหารไทยคือ ความต้องการในการขยายตลาด โดยเงื่อนไขสำคัญของผู้ประกอบการที่มีศักยภาพลงทุนคือ ประสบการณ์การผลิตในอุตสาหกรรมและประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ ความเข้าใจในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งการมีเงินทุนมากพอเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการลงทุนและรองรับผลกระทบการลงทุนในระยะยาวและความสัมพันธ์กับนักธุรกิจหรือภาครัฐในท้องถิ่นก็เป็นเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญ

ผลกระทบที่เกิดกับผู้ประกอบการ ได้แก่ ความสามารถในการขยายตลาดทั้งในท้องถิ่นที่ลงทุนและการส่งออกไปยังประเทศอื่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเทคนิคการผลิตและการบริหารจัดการ ในขณะที่อุปสรรคในการลงทุนที่สำคัญจะเกิดจากความเสี่ยงของปัจจัยการผลิต การปรับตัวในประเทศนั้น ภาษี กฎระเบียบที่เปลี่ยนแปลง และความไม่พร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐานต่อการพัฒนาการผลิตในขั้นแปรรูปที่ซับซ้อนขึ้น

1.3 ปัจจัยกำหนดและผลกระทบของการสนับสนุนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ขาออกต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทย

ในบทนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ของประเทศไทยในการขยายการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกในอุตสาหกรรมสาขาชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า วิเคราะห์ปัจจัยกำหนดที่เกี่ยวข้องและการประเมินผลดี/ผลเสียของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว รวมทั้งการหามาตรการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการลงทุนขาออกของประเทศ

ในงานศึกษานี้ได้แบ่งปัจจัยที่กำหนดการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทยออกเป็น 6 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ การแสวงหาตลาด การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ การจัดสรรทางด้านแรงงาน การขยายกิจกรรมข้ามห่วงโซ่มูลค่าและการแสวงหาเทคโนโลยีขั้นสูง การลงทุนขาออกเพื่อประโยชน์ทางด้านภาษี และการลดความเสี่ยงของการอยู่ในเครือข่ายการผลิตเดียว

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสำคัญในการออกไปลงทุนของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าจะประกอบด้วย การขยายตลาด การขาดแคลนแรงงานชำนาญการ การแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านภาษี และตามมาด้วยการแสวงหาทรัพยากร และการลดความเสี่ยงจากการอยู่ในเครือข่ายการผลิตเดียว

ในส่วนของนโยบายที่ต้องการจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมการออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ ผู้เขียนพบว่า ความต้องการการส่งเสริมจากภาครัฐมีความแตกต่างกันระหว่างธุรกิจขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยธุรกิจขนาดเล็กจะต้องมีการผลักดันไปสู่ขนาดกลางและใหญ่เพื่อให้สามารถมีเงินทุนเพียงพอในการพัฒนาธุรกิจก้าวขึ้นตามห่วงโซ่มูลค่า ส่วนธุรกิจขนาดใหญ่ควรจะได้รับ การสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมมูลค่าเพิ่มสูงในประเทศ โดยภาครัฐควรที่จะมีการพัฒนาบุคลากรไทยเพื่อตอบโจทย์ในส่วนนี้ไปพร้อมๆ กัน

1.4 การวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ยุทธศาสตร์ของกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อรองรับความต้องการนักลงทุนขาออกของไทย

ในบทนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ยุทธศาสตร์ 10 แห่ง เพื่อรองรับการลงทุนขาออกของนักลงทุนไทยใน 3 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม กลุ่มชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า และกลุ่มเกษตรแปรรูป โดยศึกษาความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมประกอบด้วย ถนน รถไฟ ท่าเรือ และท่าอากาศยาน และด้านพลังงานไฟฟ้า น้ำและโทรคมนาคม พื้นที่ทั้ง 10 ประกอบด้วย เมียวดี ย่างกุ้ง และทวายในเมียนมาร์ ปอยเปตและศรีโสภณ เกาะกงและสีหนุวิลล์ และกรุงพนมเปญในกัมพูชา เวียงจันทน์ สะหวันนะเขต ปากเซ และบ่อแก้วใน สปป. ลาว

ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจะให้ความสำคัญแก่โครงสร้างพื้นฐานด้านเส้นทางถนน ท่าเรือ ระบบไฟฟ้าและพลังงาน ระบบประปา และระบบโทรคมนาคม รวมถึงกลุ่มสินค้าแฟชั่นอาจจำเป็นต้องใช้ท่าอากาศยานในการกระจายสินค้าไปยังภูมิภาคต่างๆ จากการวิเคราะห์พบว่า พื้นที่ที่นักลงทุนให้ความสนใจได้แก่ พื้นที่เวียงจันทน์ ย่างกุ้ง ปอยเปต และศรีโสภณ ตามลำดับ และมีส่วนน้อยให้ความสนใจ

การลงทุนในทวาย กรุงพนมเปญ ปากเซ และเมียวดี เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมนี้ ได้แก่ กรุงพนมเปญ ทวาย เวียงจันทน์ เกาะกงและสีหนุวิลล์ ปอยเปต และศรีโสภณ ดังนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการช่วยเหลือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือลงทุนร่วมกับ สปป.ลาวในพื้นที่ที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุน ได้แก่ พื้นที่เวียงจันทน์ ในด้านเส้นทางถนนและการเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึก (การอำนวยความสะดวกในการข้ามแดนและเชื่อมต่อไปยังทางรถไฟเพื่อส่งไปยังท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง) และพื้นที่ปอยเปตและศรีโสภณ ในด้านไฟฟ้าและน้ำประปาส่วนพื้นที่อย่างกุ่มและเมียวดียังคงต้องการการพัฒนาค่อนข้างมากและยังมีโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ลงทุนในปัจจุบัน

ในส่วนของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าต้องการความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเส้นทางถนน ท่าอากาศยาน ไฟฟ้า ประปา และระบบสื่อสารไร้สายที่มีประสิทธิภาพ จากการสำรวจความคิดเห็นพบว่า พื้นที่ที่นักลงทุนต้องการไปลงทุนมากที่สุดคือ เวียงจันทน์ อย่างกุ่ม กรุงพนมเปญ ปอยเปตและศรีโสภณ และสะหวันนะเขต ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่มีในระดับดีมากได้แก่ กรุงพนมเปญ เวียงจันทน์ ทวาย เกาะกงและสีหนุวิลล์ ปอยเปตและศรีโสภณ ปากเซ และสะหวันนะเขต รัฐบาลจึงควรสนับสนุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่กรุงพนมเปญ เช่น การร่วมสร้างนิคมอุตสาหกรรมกับรัฐบาลกัมพูชา และสำหรับพื้นที่เวียงจันทน์และสะหวันนะเขต ควรได้รับการสนับสนุนในด้านเส้นทางถนน เส้นทางรถไฟ และการเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึก พื้นที่ปอยเปตและศรีโสภณควรได้รับการสนับสนุนในด้านเส้นทางรถไฟ ไฟฟ้า และประปา สำหรับพื้นที่อย่างกุ่ม รัฐบาลไทยอาจจะให้การสนับสนุนหรือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกับรัฐบาล โดยเฉพาะในเรื่องระบบสาธารณูปโภค

สำหรับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปนั้น อุตสาหกรรมนี้ต้องการความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเส้นทางถนน ท่าเรือ ไฟฟ้า ประปา และระบบสื่อสารไร้สายอย่างมาก นอกจากนี้ นักลงทุนบางกลุ่มยังต้องการความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางรถไฟ เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมน้ำตาล เป็นต้น โดยพื้นที่ที่นักลงทุนให้ความสนใจกันมากคือ อย่างกุ่ม เวียงจันทน์ เกาะกงและสีหนุวิลล์ ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มีความพร้อมในระดับที่ใกล้เคียงความต้องการของนักลงทุน แต่ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในบางด้านได้แก่ พื้นที่เวียงจันทน์ รัฐบาลไทยควรสนับสนุนด้านเส้นทางถนนและการเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง พื้นที่เกาะกงและสีหนุวิลล์ ควรได้รับการสนับสนุนด้านเส้นทางถนน ไฟฟ้า

และประปา ส่วนพื้นที่อย่างกว้างที่ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานหลายปัจจัยที่ต้องการพัฒนาสำหรับนักลงทุนอีกมาก

กล่าวโดยสรุปแล้ว งานวิจัยในหนังสือเล่มนี้จะเป็นการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออกไปลงทุน รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการออกไปลงทุนใน 3 ภาคธุรกิจที่สำคัญ และเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายของ BOI กล่าวคือ ธุรกิจบริการด้านโรงพยาบาล อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการออกไปลงทุนในประเทศกัมพูชา เมียนมาร์ และสปป. ลาว โดยใช้กรณีศึกษาของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอาหาร และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อให้ทราบถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เป้าหมายการลงทุน และการพัฒนาที่จำเป็น ซึ่งผู้เขียนหวังว่า งานวิจัยในหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในแง่การวางนโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนในต่างประเทศของภาครัฐ เพื่อลดอุปสรรคและข้อกีดกันในการออกไปลงทุน และส่งเสริมการออกไปลงทุนของธุรกิจไทย และช่วยให้ภาคเอกชนสามารถปรับตัวให้พร้อมต่อการออกไปลงทุนในต่างประเทศได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Andreff, W. (2003). "The newly emerging TNCs from economies in transition: a comparison with Third World outward FDI." *Transnational Corporations*, 12, 73-118.
- Dunning, J. H. (1981). "Explaining the International Direct Investment Position of Countries: Towards a Dynamic or Developmental Approach." *Weltwirtschaftliches Archiv*, 119, 30-64.
- Dunning, J.H. (1993). *Multinational Enterprise and the Global Economy*. Wokingham, Addison Wesley.
- Krugman, P. and Venables, A. (1995), "Globalization and the equality of nations", *Quarterly Journal of Economics*, 4, 857-880
- UNCTAD (2006). *World Investment Report 2006. FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development*. United Nations, New York and Geneva.
- Wee, K. (2007). "Outward foreign direct investment by enterprises from Thailand." *Transnational Corporations*, 16, 89-116.